

22.07.11

Tor Levin Hofgaard
president i Norsk psykologforening

Drosjesjåføren i New York spurte hvor jeg var fra. «Jeg beklager virkelig det som skjedde i ditt land, våre tanker og bønner er med dere», sa han. Jeg takket. Jeg har gjort det mye etter 22. juli 2011. Jeg har takket. Strømmen av sympatierklæringer, kondolanser og uttrykk for sjokk og vantro har strømmet inn, også fra hele psykologiverdenen. Tilbudene om hjelp er kommet fra alle, både fra vårt internasjonale og vårt nasjonale nettverk. Alle psykologer vi har bedt om å stille opp, har stilt sin tid til disposisjon, selv om de har vært på ferie. Vi har ikke fått nei fra noen.

Behovet for å hjelpe, for å gjøre noe, etter terrorangrepet i juli har vi alle kjent på. Personlig ble jeg koblet inn i handlingsmodus etter ett døgn – etter å ha befridd meg fra TV-bildene som viste nabolaget mitt bare ti minutter unna der jeg bor, som en krigssone. Telefonen fra Helsedirektoratet om bistand kom mens jeg gikk rundt i et avstengt i Oslo sentrum og insisterte på å ta byen tilbake. Det var lørdag, det skulle være ferie. Ingenting av det betydde noe. Det å låse seg inn på det sommerstille kontoret, taste inn passordet på jobbmaskinen og fokusere på jobben var en befrielse. Jeg, Psykologforeningen og psykologene kunne gjøre en forskjell. Vi kunne hjelpe. Vi kunne være til direkte nytte. Hvilket privilegium midt i en nasjonal tragedie.

I løpet av søndagen hadde vi etablert en lokal ressursgruppe i foreningen som fungerte som referansegruppe for dem som jobbet direkte mot myndighetene og det nasjonale koordineringsarbeidet. Vi gikk ut med en oppfordring til alle psykologer om å stille sine ressurser til rådighet der de var i landet, og der behovet meldte seg. Flere allerede etablerte psykologiske behandlingsfelleskap mobiliserte spontane beredskapssystemer som gjorde ekstra kapasitet tilgjengelig. Og Psykologforeningen etablerte umiddelbart kurs i traumebehandling og sorgarbeid for medlemmene. Kursene ble fulltregnet over natten. Fire dager etter tragedien ble oppfølgingssystemet for pårørende, for de rammede på Utøya, og i Regjeringskvartalet, besluttet av Helsedirektoratets ekspertgruppe. En uke etter var systemet i ferd med å bli rullet ut.

Vi som jobbet disse hektiske dagene, opplevde at mye falt fort på plass. Om vi som helsetjeneste kunne gjort ting annerledes, vil ganske sikkert den nylig nedsatte 22. juli- kommisjonen kunne belyse. Psykologforeningen vil imidlertid neppe berøres av denne kommisjonens arbeid, men også vi vil evaluere det som skjedde forut for og etter den tragedien vi ble rammet av.

Før sommeren drøftet jeg med generalsekretæren og kommunikasjonssjefen i foreningen hva vi skulle gjøre om det «skjedde noe spesielt» i sommer. Slike avklaringer er vanlige hos oss. Vi lager en kort liste over hvem som er tilgjengelige. Vi sikrer oss at noen alltid kan svare på telefonen på vegne av oss. Denne mini-beredskapsplanen var det som gjorde det mulig for foreningen å komme opp i hastighet i en ellers så rolig sommer. Men etter 22. juli er det grunn til å spørre seg om vi trenger noe mer enn en kort telefonliste som vår beredskapsplan.

Helsedirektoratet kontaktet oss etter angrepet og etterlyste en beredskapsplan i vår organisasjon. Jeg måtte svare nei, vi har ikke det. Samtidig undret det meg at de spurte. Hadde de ikke selv oversikt over ressurspersoner i psykologmiljøene de kunne kontakte? Hadde de lister over psykologiske fagmiljøer som kunne stille opp med ekstra innsats? Læringskurven for hva vi som organisasjon bør kunne levere i en nasjonal katastrofe, var bratt.

Heldigvis er det flere vi kan lære av. Og da vi besøkte den amerikanske Psykologforeningen (APA) bare en uke etter angrepene, ble vi tatt imot med åpne armer av deres divisjon for krisehåndtering,

som har eksistert i 20 år. I USA er APA koblet opp, og har tatt et direkte ansvar inn i myndighetenes krisehåndteringsberedskap. Og de forvalter et nettverk av spesialtrente psykologer. At det er slik, og måten de har organisert seg på, har de kommet frem til gjennom den samme læringsprosessen som vi i Norge nå har hatt. Katastrofer skjer, man handler spontant, man lærer, og så lager man planer. Akkurat hvordan vi som forening skal ta et formalisert ansvar fremover, må vi selvsagt drøfte og tilpasse til norske forhold. Neste gang myndighetene ringer og spør om vi har en plan, skal svaret være: Ja, det har vi.